

Hea lugeja!

Kehtiv politseiseadus võeti vastu Eesti NSV Ülemnõukogus 20. septembril 1990. Tundub paradoksaalne, et politseiseaduse raamistik ja suur osa veel tänagi kehivaid norme pärinevad põhiseaduseelsest ajast. Tõi ju nimelt põhiseadus varemkehtinust erinevad ja sootuks uued alused nii demokraatlikule riigikorraldusele kui ka põhiõiguste kaitsele.

Politsei- ja korrakaitseõiguse temaatika on kõige otsesemalt seotud demokraatliku õigusriigi idee ja põhiseaduslike väärtuste tagamisega. Ometi peame täna kurvastusega tõdema, et Eestil puudub ühtne teoreetiline arusaam politsei- ja korrakaitseõigusest. Politseiõiguse terviklik kontseptsioon või vähemalt põhiseadusest tulenevad miinimumstandardid on jäänud seadustega sõnaselgelt kehtestamata. Praktika on arenenud paljuski isevoolu teed ja miilitsa-ajast pärit kogemuste parandamise rada.

Praeguseni ei ole Eestis seadust, mis määratleks täpsemalt avaliku korra mõiste ja ka politsei poolt avaliku korra kaitseks rakendatavad meetmed. Puuduvad kriteeriumid, mille alusel saavad politseinikud otsustada igal konkreetsel juhul põhiõiguste piiramise vajalikkuse ja proportsionaalsuse üle.

Eesti politseiõigust iseloomustab üheselt määratletud volitusnormide puudumine. Seaduses on palju pädevusnorme ja ülesannete kirjeldusi, kuid puuduvad neid toetavad ja piiravad riivevolitused. Tihti tuletatakse politsei pädevusnormidest ka riivevolitus.

Konkreetsed piirangud ja käitumisjuhised on alamalseisvates aktides või koguni tuletatavad ridade vahelt tõlgendamise teel. Inimeste põhiseaduslikud õigused ja vabadused ei ole seeläbi piisavalt kaitstud. Riik, mis laseb korra- ja politseiõigusel areneda isevoolu teed, ei saa olla teovõimeline.

Käesoleva aasta maikuus toimus Õiguskantsleri Kantselei eestvedamisel ja Saksa rahvusvahelise õiguslase koostöö fondi toetusel Tallinnas teaduskonverents, mille eesmärgiks oligi tõmmata tähelepanu antud valdkonna probleemidele, hoogustada diskussiooni ning aidata kaasa tervikliku ning tänapäevase politsei- ja korrakaitseõiguse mudeli visandamisele.

Konverentsil otsiti vastust küsimusele, milline peaks olema politsei õigusriigis, mis on demokraatliku riigi politseiõiguse allikad ning kuidas kohendada politseiõigust õigusriigi ja demokraatia nõuetele vastavaks.

Käesolev number sisaldabki konverentsi ettekandeid.

Freiburgi ülikooli professor Friedrich Schoch leiab oma ettekandes, et tänapäeva nõuetele vastava õiguskorra juurde kuulub tingimata ka üldine politsei- ja korrakaitseõigus ning kirjeldab, milliseid väljakutseid esitab 21. sajand politsei- ja korrakaitseõigusele.

Hamburgi advokaat ja õiguskoolitaja professor Holger Schwemer selgitab, millised põhiseadusõiguslikud nõuded kehtivad tänapäevase politseiõiguse suhtes ja miks on oluline lahutada seaduses politsei kriminaaljälituse ja ohutõrje alane tegevus.

Katri Jaanimägi arutleb politseiõigusele põhiseaduse poolt esitatavate nõuete üle.

Oliver Kase artiklist selgub, millised raskused on seotud politsei- ja korrakaitseõiguse korrastamisega.

Triin Roosve ja Monika Mikiveri ühistööna valminud kirjutis käsitleb politseiseaduse probleeme ning Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi nõuniku Berit Aaviksoo artikkel avaliku koosoleku mõistest ja sellega seonduvaid küsitavusi. Anno Aedmaa kirjutab avaliku korra mõistest Eesti õigusruumis.

Konverentsi kokkuvõtteks tuleb nentida, et just põhiseaduslikest nõuetest ja võimalustest ning euroopalikust raamistikust lähtudes saame visandada nüüdisaegse Eesti korrakaitse- ja politseiõiguse mudeli. Loodan, et käesolev trükis aitab kaasa parimate lahenduste leidmisele.

Allar Jõks

